

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ПАМ'ЯТЬ, СТВОРЕНА **РАЗОМ**

Memory Made Together

**досвід діалогових сесій з пам'яті
цивільних жертв війни**

Experience of dialogue sessions on the memory of civilian victims of war

10 ВЕРЕСНЯ І ПРЕЗЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКТУ
«ГІДНІСТЬ І ПАМ'ЯТЬ: ВИЗНАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ЖЕРТВ ВІЙНИ»

Людський вимір втрати

The human dimension of loss

**Цивільні втрати —
не статистика**

Civilian losses are not statistics

Кожна з них — конкретна людська доля,
яка стала частиною історії громади

*Each one is an individual human life that became
part of a community's history*

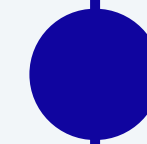

Одна громада, різні очікування

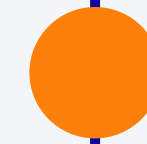
One community, different expectations

**Громада має спільний біль,
але не має спільного рішення**

A community shares the pain but not the decision

одні хочуть
викарбувані імена
*some want the
names engraved*

інші — щоб місце
залишилося тихим
*others want the place
to stay quiet*

Чому це не можна відкласти?

Why this cannot be postponed?

Травма не чекає

Trauma does not wait

**Свідки і деталі
губляться**

*Witnesses and details are
lost*

**Пам'ять формується
вже зараз — свідомо
чи стихійно**

*Memory is already taking shape —
deliberately or spontaneously*

Канва процесу

The process framework

**Громада сама визначає зміст,
темп і форми пам'яті**

*The community itself defines the content, pace
and forms of remembrance*

**Громада сама визначає зміст,
темп і форми пам'яті**

*Our role is to hold the framework that
makes this possible*

Межі формату

The boundaries of the format

**Сесія не є
терапією**

*A session is not
therapy*

**Не є
примиренням**

*It is not
reconciliation*

**Не ухвалює
рішень**

*It does not make
decisions*

**Не створює меморіал
за одну зустріч**

*It does not create a
memorial in one meeting*

Принципи роботи

Working principles

- **Орієнтованість на потерпілих** *Victim-centered approach*
- **Добровільність і безпечний простір** *Voluntariness and a safe space*
- **Множинність голосів** *Plurality of voices*
- **Травмочутливість** *Trauma sensitivity*
- **Процес, що триває** *A process over time*

Підготовка

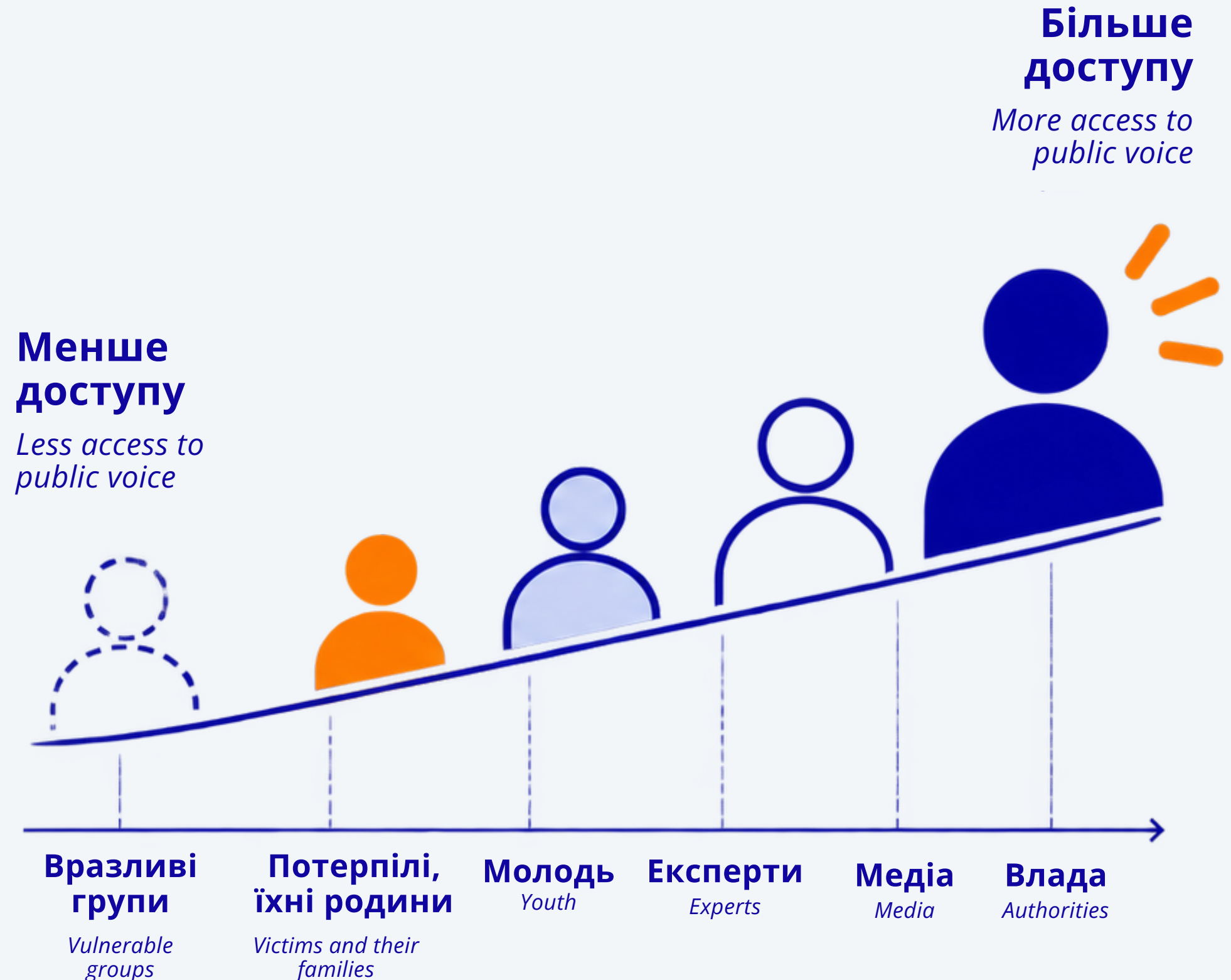
Preparation

Головне питання підготовки — про що людина точно не хоче говорити

The key question in preparation is what a person definitely does not want to speak about

Мапування стейкхолдерів, індивідуальні розмови, межі, узгоджені до сесії

Stakeholder mapping, individual conversations, boundaries agreed before the session

Структура однієї сесії

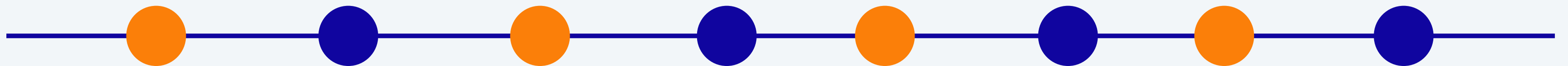
The structure of a single session

3,5–4,5 години, вісім етапів

**Від ритуалу відкриття — через принципи
пам'яті й персональні історії — до позицій,
фіксації та ритуалу завершення**

3.5–4.5 hours, eight stages

*From the opening ritual — through principles of remembrance and
personal stories — to positions, documentation and the closing ritual*

Команда процесу

The process team

Ролі не поєднуються в одній людині

Команда не ухвалює рішень замість учасників

*No one person combines these roles
The team does not make decisions on participants' behalf*

Фасилітатор
Facilitator

Психолог
Psychologist

Документатор
Documenter

Координатор
Coordinator

Інструменти сесії

Session tools

«Коло імен» — персональне визнання
«Камінь пам'яті» — заземлення й спільність

«Лист до...» — те, що не було сказано

"Circle of Names" — personal recognition.

"Stone of Remembrance" — grounding and togetherness.

"Letter to..." — what was left unsaid.

Ризики процесу

Risks in the process

Вхід у громаду

Entering a community

**Локальні посередники → пояснення сенсу
→ підготовча зустріч → підготовка самих
посередників**

Local intermediaries → explaining the purpose → a preparatory meeting → training the intermediaries themselves

**Прийти з доброю методологією
недостатньо**

Arriving with a sound methodology is not enough

Чотири громади

Four communities

**Різні регіони, різний
воєнний досвід, один підхід**

*Different regions, different war experience,
one approach*

Що змінилося?

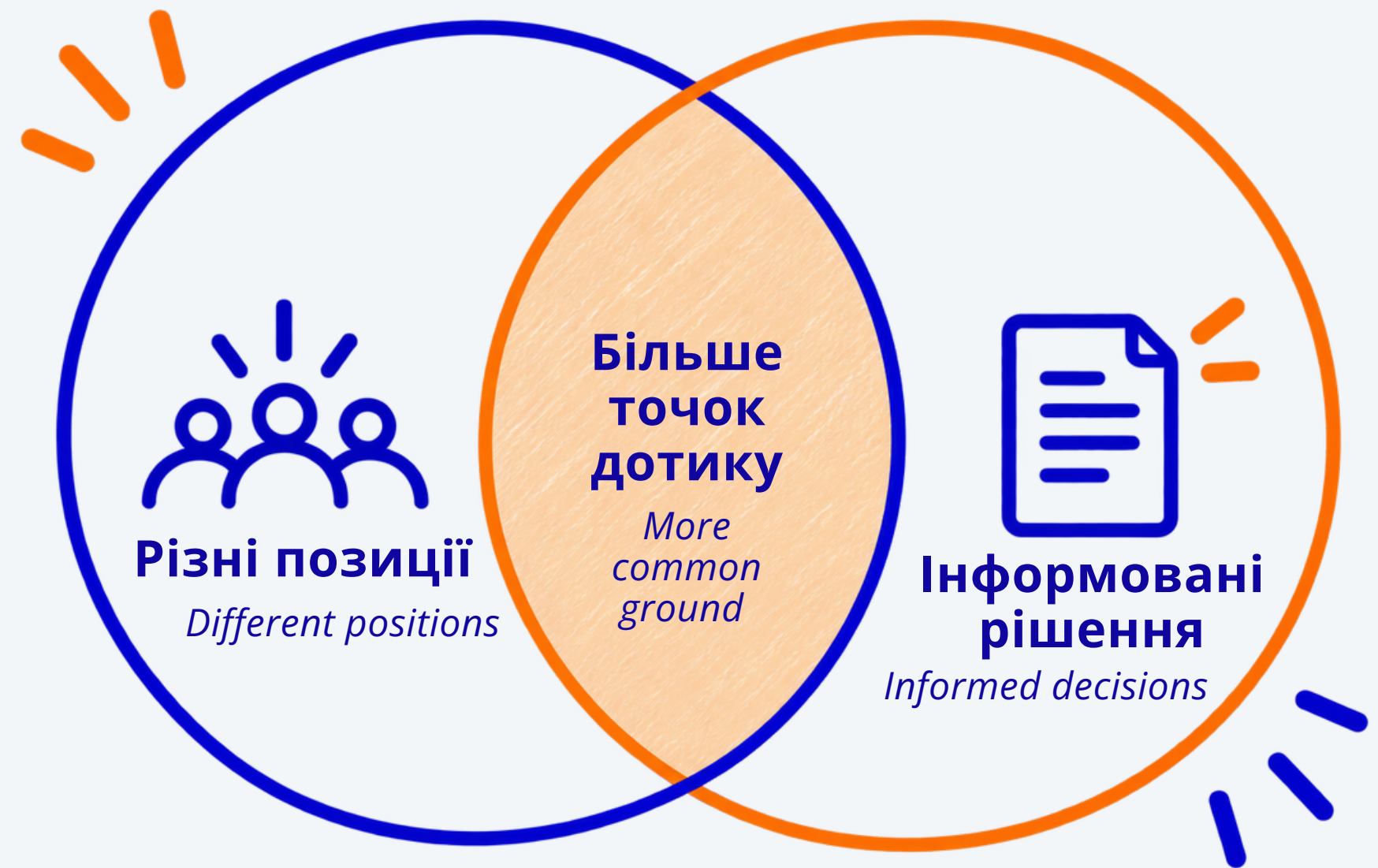
What changed?

**Різні позиції стали видимими
— і точок дотику виявилось
більше, ніж здавалося**

*Different positions became visible — and
there proved to be more common ground
than expected*

**Напрацювання передані ОМС
у форматі для інформованих
рішень**

*Outcomes were handed to local authorities in
a format that supports informed decisions*

Матеріали

Documents

Методологія діалогових сесій з пам'яті цивільних жертв війни

Methodology for dialogue sessions on the memory of civilian war victims

Практики меморіалізації цивільних жертв: Діалогові підходи

Practices of Memorializing Civilian Victims: Dialogue-Based Approaches

Підсумок

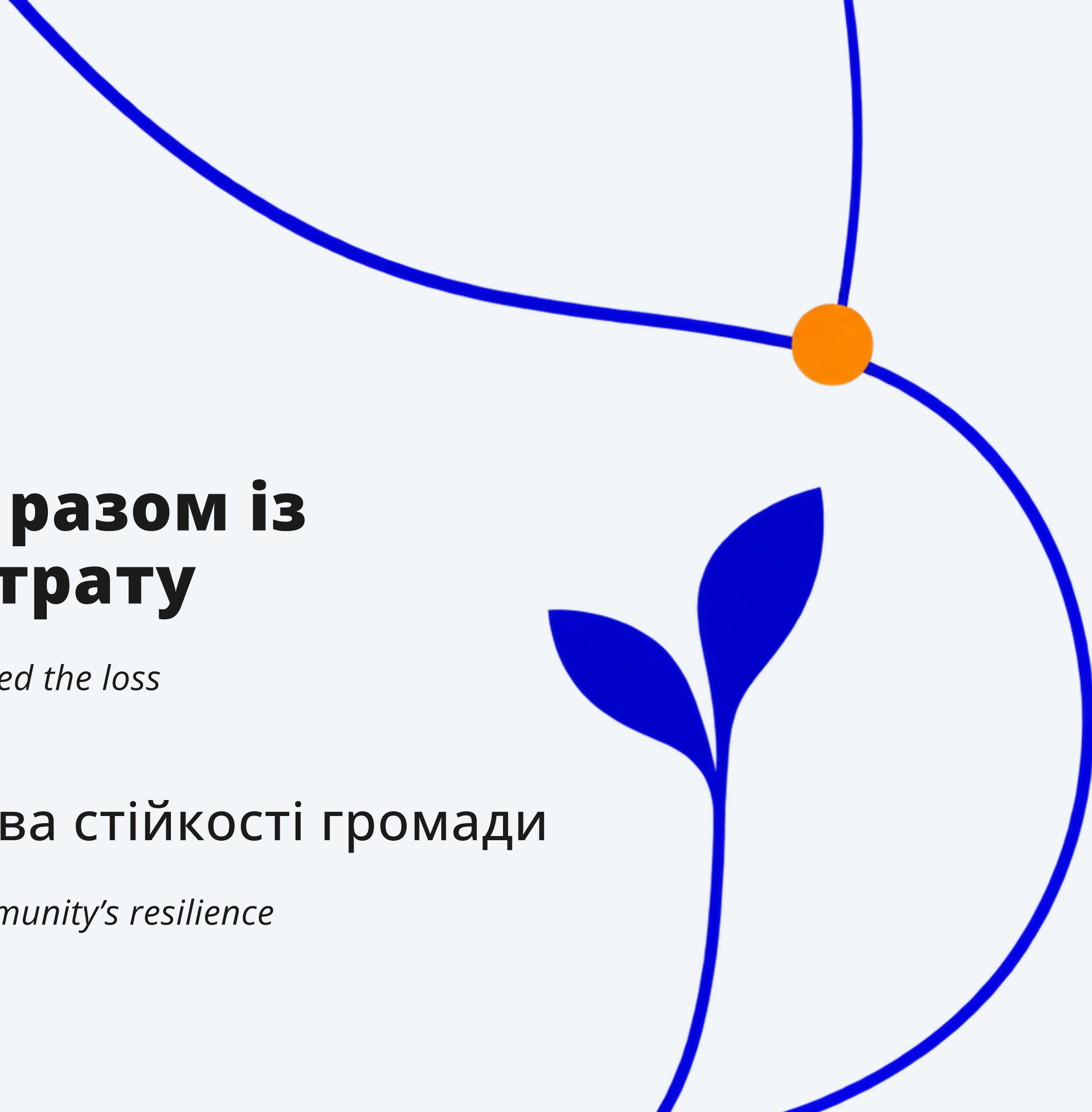
Closing

**Пам'ять створюється разом із
тими, хто пережив втрату**

Memory is created together with those who suffered the loss

Це акт справедливості й умова стійкості громади

This is an act of justice and a condition for a community's resilience

ГО «Інститут миру і порозуміння» (ІМіП)

Institute for Peace and Common Ground (IPCG)

imip.org.ua

Альона Горова — співавторка методології

Alona Horova — co-author of the methodology

**Проект «Гідність і пам'ять: визнання цивільних жертв війни»,
за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»**

*Project “Dignity and Memory: Recognition of Civilian Victims of War”, supported by the
International Renaissance Foundation*

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

